

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

Ἀνάμεσα στοὺς φιλέλληνας, ξεχωριστὴ θέση κατέχει ὁ Ρῶσος ποιητὴς Ἀλέξανδρος Πούσκιν. Φύση φιλελεύθερη, πράγμα σπάνιο γιὰ κείνη τὴν ἐποχὴ στὴ Ρωσία, ὁ Πούσκιν γεννήθηκε στὶς 26 Μαΐου 1799 στὴ Μόσχα καὶ ἀπὸ τὶς πρῶτες τάξεις τοῦ Λυκείου φανέρωσε τὸ ποιητικὸ του ταλέντο, μὲ τὴν ἐκδοσὴ τῶν πρώτων του ποιημάτων. Ἡ μητέρα του καταγόταν ἀπὸ οἰκογένεια Ἀράδων, καὶ ὁ παπoῦς του ἔλαβε μέρος στὴν ἐκστρατεία τῶν Ρώσων στὴν Πελοπόννησο ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης, καὶ κατὰ τὴν κατάληψη τῆς Πύλου ἔδειξε παράτολμη γενναϊότητα.

Γιὰ τὴν ποίηση τοῦ Πούσκιν δὲν πρόκειται νὰ μιλήσουμε. Ὁ μεγάλος Ρῶσος κριτικὸς Μπελίνσκι, ἀναλύοντας τὸ ἔργο του τὸν ὀνομάζει ἐθνικὸ ποιητὴ τῆς Ρωσίας. Ἡ φιλοπατρία καὶ ὁ μεγάλος φιλελευθερισμὸς του, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ λέξις Ἐλευθερία ἦταν ἀπαγορευμένη, ἐνέπνεαν τὸν Πούσκιν. Μὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ἀντιμοναρχικὰ ποιήματα, ποὺ πολλὲς φορὲς τὰ κρεμοῦσε στοὺς φανοστάτες τῆς Πετροπόλεως, φώτιζε τὴ σκοτεινὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀπόλυτης μοναρχίας καὶ ἐπέσυρε τὴν προσοχὴ τῆς μυστικῆς τσαρικῆς ἀστυνομίας μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀποφασισθεῖ ἡ ἐξορία του στὴ Σιβηρία. Ὁ διάσημος, ὅμως, τότε ἱστορικὸς Καραμζὶν μὲ θερμὲς παρακλήσεις μετέπεισε τὸν Αὐτοκράτορα νὰ ἐξορίσει τὸν Πούσκιν στὴ Νότιο Ρωσία καὶ ὄχι στὴ Σιβηρία, καὶ ἔτσι ὁ Πούσκιν ἐκτοπίστηκε, τὸ 1820, στὸ Κισνόβι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Ἐκεῖ ἀνέλαβε γραμματεὺς τοῦ ἐπιτηρητῆ τῶν ἀποίκων τῆς νοτίου Ρωσίας καὶ διέμενε στὴν Ὁδησσό.

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ, ἐποχὴ ποὺ ροδοχάραιζε ἡ αὐγὴ τῆς ἐθνικῆς μας παλιγγενεσίας, ἡ νότιο Ρωσία καὶ εἰδικὰ ἡ Ὁδησ-

σὸς καὶ τὸ Κισνόβι, ὑπῆρξαν ὁ πυρήνας καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐλληνικῆς ἐθνεγεροσύνης. Τὸ συγκινητικὸ τόλμημα τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη, εἶχε προξενήσει μεγάλη αἰσθησιμὴ καὶ εἶχε συγκλονίσει κάθε καρδιά φιλελεύθερη στὸ Κισνόβι, μιὰ πόλη ποὺ ἀπείχε ἐλάχιστα ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ δράματος. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἶχε πάρει, στὴ φαντασία τῶν κατοίκων τοῦ Κισνόβι, τὶς διαστάσεις μυθικοῦ ἥρωος. Ὁ ρωσικὸς στρατὸς ἦταν παρατεταγμένος στὸν Προῦθο καὶ ὁ πόλεμος μεταξὺ Ρωσίας καὶ Τουρκίας ἀνεμένετο. Αὐτῶν τῶν γεγονότων ὁ Πούσκιν ὑπῆρξε αὐτόπτης μάρτυς. Τὸ Κισνόβι, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, εἶχε ἀποκτήσει ἐλληνικώτερο χρῶμα λόγῳ τῆς συρροῆς ἐλληνικῶν οἰκογενειῶν ἀπὸ τὶς Ἡγεμονίες καὶ λόγῳ τῆς φυγῆς τῶν Φαναριωτῶν ποὺ ἐγκατέλειπαν πανικόβλητοι τὴν Τουρκία καὶ ζητοῦσαν ἄσυλο στὴ Ρωσία. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἀναφέρονται ὁ πρίγκηπας Μιχαὴλ Σουτσοῦ, ὁ πατέρας του Γεώργιος μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ τὴν κόρη του Ραλλεῖο, ὁ Νικόλαος Σουτσοῦ ποὺ ἀπέδρασε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἦλθε στὸ Κισνόβι μέσῳ Ὁδησσοῦ. Ὁ Ἰωάννης Σουτσοῦ, ὑπασπιστὴς τοῦ Δούκα τῆς Λουκάς, ὁ ποστέλνικος Ἰωάννης Σχινᾶς, ὁ πρίγκηπας Καρατζᾶς, οἱ ἀδελφοὶ Μουρούζη μὲ τὴ μητέρα τους καὶ τὶς τρεῖς ἀδελφές τους, ὁ ποστέλνικος Ἰακωβάκης Ρίζος μὲ τὴ γυναῖκα του, τὴν κόρη του καὶ τὸν γαμπρό του Μάνο, ὁ Πετράκης Μαυρογένους γαμπρὸς τοῦ Γεωργίου Στούρτζα, οἱ περισσότεροι πολὺ γνωστοὶ καὶ πολὺ ἀγαπητοὶ στὸν Ἑλληνισμό. Ὁ Πούσκιν γνωρίστηκε μ' ὅλους σχεδὸν αὐτοὺς ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ ἄνθος τῆς κοινωνίας στὸ Κισνόβι, εἰδικώτερα μὲ τοὺς Ρίζο καὶ Σχινᾶ ποὺ τὸν συνόδευε μιὰ ἀρίστη μνήμη καὶ

ἀπάγγελε ἀπὸ στήθους γαλλικὴ ποίηση ποὺ κατέθελε τὸν Ρῶσο ποιητὴ. Στὶς βραδυνὲς συγκεντρώσεις τῶν ὁμογενῶν ἐκαλοῦντο ὅλοι οἱ ἔγκριτοι Ρῶσοι τοῦ Κισνοβίου καὶ τὸ κυριώτερο θέμα τῶν συζητήσεων ἦταν ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάσταση γιὰ τὴν ὁποία οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ρῶσους δὲν ἔδειχναν κανένα ἐνδιαφέρον καὶ δὲν μιλοῦσαν μὲ αἰσιοδοξία γιὰ τὴν αἴσια ἔκθασή της· ἐξαίρεση ἀποτελοῦσε ὁ Πούσκιν ποὺ ἐξετίμησε τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ κινήματος. Ἴδού τι γράφει στὸ ἡμερολόγιο τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασης, τὸ ὁποῖο ἔπαψε νὰ γράφει μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ Ὑψηλάντη στὸν Προῦθο:

«Πέρασα τὸ βράδυ τῆς 2 Ἀπριλίου στὸ σπίτι τοῦ Ν. Δ. Παροῦσα, ἦταν καὶ κάποια ὠραιότατη Ἑλληνίδα. Μιλοῦσα γιὰ τὸν Ὑψηλάντη καὶ μετὰ τῶν πέντε παρευρισκομένων Ἑλλήνων, ἐγὼ μιλοῦσα σὰν γνήσιος Ἕλληνας. Ὅλοι ἦταν ἀπελπισμένοι γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν σχεδίων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, ἐγὼ ὅμως ἔχω ἀκλόνητη τὴν πεποίθηση γιὰ τὸν τελικὸ θρίαμβο τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν παράδοση ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς ὠραίας χώρας τῆς Ἑλλάδος στοὺς νόμιμους κληρονόμους τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Θεμιστοκλή».

Τὸν ἐνθουσιασμὸ ὑπὲρ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων καὶ τὴ μεγάλη του ἀγάπη γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐξεδήλωσε μὲ κάθε τρόπο· τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ νὰ μαθαίνει ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς θυσίας τῶν Ἱερολοχιτῶν καὶ τὶς παράτολμες πράξεις τοῦ Ὑψηλάντη ποὺ τὶς ἔγραφε μὲ μεγάλη ἀκρίβεια στὸ ἡμερολόγιο τῆς

ἑλληνικῆς ἐπανάστασης, δεῖχνουν τὸν ἀγνὸ φιλελληνισμὸ τοῦ μεγάλου ποιητῆ.

Μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ κινήματος στὴ Μολδαβία, οἱ ρωσικὲς στρατιὲς δὲν διέβησαν τὸν Προῦθο καὶ ἡ ἑλληνικὴ κοινότης τοῦ Κισνοβίου ἀποκτοῦσε κάθε μέρα ποὺ περνοῦσε καὶ κάποιο νέο μέλος, γιὰ τὶς οἱ δυστυχισμένοι Ἕλληνες ἐγκατέλειπαν τὰ πάντα γιὰ νὰ γλυτώσουν τὸ μαχαίρι τῶν Τούρκων. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν μεταναστῶν στὸ Κισσόβι ἦταν καὶ ἡ πεντάμορφη Καλυψὼ Λογοθέτη μὲ τὴ μητέρα της ποὺ ἀπέδρασε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἐγκαταλείποντας ὅλη της τὴν περιουσία. Ἡ Καλυψὼ Λογοθέτη, μιὰ ἀπὸ τὶς γνωστὲς γιὰ τὴν ὀμορφιά τους Ἑλληνίδες γοήτευε τοὺς πάντες μὲ τὴν γλυκεῖά της φωνή, τραγουδώντας μὲ τὴν συνοδεία κιθάρας ἑλληνικὰ τραγούδια. Ἀμέσως, κέρδισε τὴν προσοχὴ τοῦ Πούσκιν γιὰ τὴν ἀκολουθοῦσε ἡ φήμη ὅτι τὴν γνώρισε ὁ Βύρων καὶ τὴν ἐρωτεύθηκε. Ἡ ὀμορφιά της, ἡ ὠραία φωνή της καὶ ἡ φήμη ὅτι τὴν ἐρωτεύθηκε ὁ Βύρων, ἐγέννησαν στὴν καρδιά τοῦ θυρωνίζοντος τότε Πούσκιν, ἓνα βαθὺ ἐρωτικὸ αἶσθημα, ποὺ τὸ ἐξέφρασε στὸ ποίημά του «Στὴν Ἑλληνίδα».

Τὰ ποιήματα ποὺ ἔγραψε ὁ Πούσκιν γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἓνα διήγημα μὲ θέμα τὴ μάχη τοῦ Σκουλενίου, δεῖχνουν πόσο δυνατὰ ὁ Ρῶσος ποιητῆς ἐνοιῶσε τὴ μεγάλη ἰδέα τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἰδέα τῆς Ἐλευθερίας, αὐτὴν ποὺ δὲν ἐνοιῶσαν τὰ ἀνακτοβούλια τῆς Εὐρώπης, αὐτὴ ποὺ δὲν ἐνοιῶσε ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Α' καὶ οἱ περίφημοι πολιτικοὶ του.